

Ålder, valdeltagande, partiståndpunkt.

Professor HERBERT TINGSTEN slutför här sina valstatistiska studier med en framställning av valdeltagande och politisk inriktning hos olika åldrar.

ÅLDERNS INVERKAN på valdeltagandet har av officiella statistiska myndigheter eller enskilda forskare studerats vid val inom begränsade områden i Schweiz, Tyskland, Danmark, Nederländerna, Förenta staterna och Sverige. Ingen av dessa undersökningar omfattar ett helt land, men de erbjuda likväl intresse på grund av den utomordentliga överensstämmelsen i resultat; relationen mellan ålder och valdeltagande synes överallt vara i huvudsak densamma. Helt generellt kan det sägas att röstningsfrekvensen är lägst i de yngsta årsklasserna, därefter successivt stiger för att nå sin höjdpunkt i åldersgrupperna omkring femtio år; med högre ålder sjunker det politiska intresset åter. Även i detaljer äro de på skilda håll konstaterade tendenserna påfallande likartade.

Den mest omfattande undersökningen på detta område gäller riksdagsvalet i Tyskland i maj 1924. Här fastställdes åldersgruppernas valdeltagande inom olika områden omfattande tillsammans omkring en kvarts miljon röstberättigade. Genom ett differentierat urval sökte man konstatera i vad mån skilda tendenser gjorde sig gällande inom olika områden; sålunda undersöktes staden Nürnberg i Bayern, det övervägande industriella området Borna i Sachsen, landskretsen Hanau i preussiska provinsen Hessen-Nassau med blandad industriell och agrar befolkning samt den övervägande agrara kretsen Lauenburg i Pommern. Totalresultatet av undersökningen, d. v. s. valdeltagandet bland män och kvinnor i skilda åldersgrupper inom samtliga de undersökta områdena, framgår av nedanstående tabell.

Aldersgrupper	Män	Kvinnor	Aldersgrupper	Män	Kvinnor
20—24	82,9	80,8	45—49	91,0	84,7
25—29	85,3	81,8	50—54	91,4	83,0
30—34	87,7	83,2	55—59	90,9	81,6
35—39	89,3	84,9	60—64	89,5	77,4
40—44	90,5	85,7	65—69	87,9	72,2
			70 och däröver	79,0	58,4

Med stöd av denna tabell och specialuppgifter rörande de olika områdena, som här ej kunnat refereras, är det möjligt att fastställa vissa allmänna tendenser. Kvinnorna, som genomgående röst mindre än männen, uppvisa i de stora hela samma valkurva som dessa, i det att valdeltagandet intill en viss åldersgräns successivt stiger för att därefter avta. Väsentliga olikheter mellan könen i röstning kunna dock iakttagas. Skillnaden i valdeltagande är relativt liten i de yngre åldersgrupperna, men stiger sedan oavbrutet för att i de äldsta åldersgrupperna bli mycket betydande; de yngre kvinnorna rösta alltså — i förhållande till genomsnittet inom könen — mer, de äldre betydligt mindre än männen.

En jämförelse mellan de olika områden som undersökts är på ett par punkter av intresse. Skillnaderna mellan könen och de olika åldersgrupperna emellan äro avsevärt mindre i stads- och industriområdena än i övriga områden. Sålunda var den genomsnittliga skillnaden mellan mäns och kvinnors valdeltagande 5 procent i staden Nürnberg, 7,9 procent i industriområdet Borna, 8,5 procent i det "blandade" området Hanau och 11,1 procent i

der det att de yngsta åldersgrupperna röstade flitigare i de förstnämnda områdena. En jämförelse mellan de kvinnliga valkurvorna ger i huvudsak samma resultat. Skillnaden mellan den grupp som röstade mest och den som röstade minst (överallt den äldsta åldersgruppen) är i Nürnberg 21,9 procent, i Borna 32,4 procent, i Hanau 36,1 procent och i Lauenburg 40,2 procent. Ju mera "lantligt" vederbörande område är, desto starkare accentueras den för kvinnorna över huvud fastställda tendensen med kraftigt fallande röstningsfrekvens i äldre åldersklasser. Under förutsättning av att befolkningens fördelning i åldersgrupper var densamma i de undersökta områdena var den genomsnittliga "röstningsåldern" icke oväsentligt högre i stads- och industriområdena än på andra håll, och detta håller i högre

Kostnadsfri avsmakning i dag och i morgon på Konservativtningen.
Delikat och av högsta kvalitet.
Tomat-Baby-sill 30 öre
Ving-Baby-sill 30 öre
Sill i dill 40 öre
Tomat-Sill 40 öre

grad den kvinnliga än den manliga väljaren.

Valdeltagandet i olika åldrar vid 1932 års andrakammarval i Sverige har undersökts av en enskild forskare, licentiat Radhe (Statsvetenskaplig Tidskrift 1934). Undersökningen omfattar över 50.000 röstberättigade; urvalet av de undersökta distrikten har skett på så sätt att man sökt i möjligaste mån belysa skiljaktigheterna mellan olika delar av landet och områden av olika karaktär — stad och land, jordbruks- och industriområden på landsbygden, industridistrikt och tjänstemanna- och handelsdistrikt i städerna. I det stora hela kan det sägas att undersökningens resultat ådagalägger samma generella tendenser som den nyss refererade tyska undersökningen.

Till de mera intressanta resultaten hör fastställandet av en bestämd skillnad mellan stadsområden av tjänstemanna- och handelstyp — där det konservativa partiet har en stark ställning — och stadsområden av industrityp, där socialdemokraterna dominera. I den förra kategorin rösta de yngre åldersgrupperna relativt litet, under det att de äldre uppvisa ett mycket starkt valdeltagande; maximum uppnås både för män och kvinnor i gruppen 60—64 år. I den senare kategorin är valdeltagandet från början betydande, men sjunker mycket starkt i de äldre åldersgrupperna; maximum ligger för män i gruppen 35—39 år och för kvinnorna i gruppen 40—44 år. Mindre utpräglat gör sig samma tendens gällande i förhållandet mellan landsbygdens jordbruks- och industriområden. Slutligen må nämnas att skillnaderna mellan åldersgruppernas valdeltagande i olika delar av landet är obetydliga.

De nu omnämnda undersökningarna höra till de mest ingående. De här fastställda tendenserna torde emellertid i huvudsak vara av generell karaktär; i viktiga punkter bestyrkas de av en rad liknande utredningar.

I fråga om eventuella skiljaktigheter i politisk inställning mellan skilda åldersgrupper innehåller valstatistiken i regel inga som helst uppgifter, och endast i undantagsfall kunna med ledning av de i densamma givna uppgifterna några slutsatser dras. På vissa håll har emellertid konstaterats att de yngre väljarna i jämförelsevis stor utsträckning ansluta sig till de mera radikala och extrema partierna.

I Amsterdam undersöktes med utgångspunkt från 1925 års val till andra kammaren denna fråga. I vart och ett av stadens 59 distrikt fastställdes den del av alla avgivna röster som tillfallit de mest radikala, respektive de mest konservativa partierna; vidare beräknades den del av de röstande i varje distrikt som var under 30, respektive över 60 år.

Därefter sökte man genom att jämföra dessa tal fastställa huruvida samband förelåg mellan radikalism och ungdom samt mellan konservatism och högre ålder, varvid särskilda jämförelser gjordes för de kvinnliga väljarna. Det visade sig att en bestämd korrelation förelåg mellan ungdom och radikalism (+0,38); i fråga om kvinnlig ungdom och radikalism var korrelationen avsevärt svagare (+0,24). Mellan antalet väljare över 60 år och antalet konservativa röster konstaterades också en viss korrelation.

I Sverige föreligger en speciell möjlighet att vid vissa val göra jämförelser på denna punkt, i det att olika rösträttsålder är stadgad vid val till de församlingar som utse ledamöter av första kammaren och vid val av representativa organ för primärkommunerna samt dessa båda slags val i stor utsträckning äga rum samtidigt. Det står — enligt gjorda undersökningar — utom tvivel att så gott som alla i det ena valet deltagande även, i den mån de därtill äro berättigade, delta i det andra valet. Det kan sålunda konstateras i vad mån den yngre åldersgruppen (23—26 år) partimässigt skiljer sig från den äldre åldersgruppen (27 års och däröver). Undersökningar ha här gjorts dels i Sveriges officiella statistik, dels i Stockholms stads statistik.

På grundval av dessa och vissa andra undersökningar kunna bestämda tendenser fastställas. Högerpartiet har genomgående större procentuell andel av de äldre än av de yngre väljarna; i genomsnitt synes andelen av den förra gruppen ha varit ungefär 50 procent större än andelen av den senare, stundom (Malmö 1930, Göteborg och Malmö 1933) har den varit dubbelt så stor. Inom mellanpartierna (liberaler och frisinnade, folkpartiet) har situationen varit skiftande, ehuru väl, särskilt under senare år, en viss övervikt för den äldre åldersgruppen kan konstateras. Socialdemokraterna ha i stort sett haft procentuellt flera väljare bland de yngre än bland de äldre, särskilt vid sådana val då de mera radikala socialistiska partierna icke framträtt eller i varje fall icke spelat större roll; stundom ha de yngre "socialistiska" väljarna dock i massor övergivit detta parti för att rösta med mera radikala riktningar (Stockholm 1923). Partierna till vänster om socialdemokraterna ha varit utpräglade ungdomspartier; deras andel av den yngre åldersgruppen har genomgående varit två till tre gånger så stor som den äldre. Detsamma är fallet med den nationalsocialistiska riktning som framträtt huvudsakligen vid va-

len 1934 och 1935. Givna uppgifterna tyda på att denna riktning till stor del erövrat sitt klientel bland ungdomen inom det konservativa lägret; högerens andel av de unga väljarna har vid vissa tillfällen starkt sjunkit, då nationalsocialismen vunnit terräng (Göteborg och Malmö 1934). I det hela bestyrkes alltså den gamla uppfattningen att ungdomen gärna ansluter sig till extrema riktningar.

I flera andra länder, såsom Tyskland och Italien, har man ansett sig kunna fastställa ett motsvarande förhållande. Sålunda påstås ständigt att under Weimarregimens sista tid de nationalsocialistiska och kommunistiska partierna särskilt skulle ha vunnit anhängare bland de yngsta väljargrupperna; något statistiskt bevis för denna och andra liknande uppfattningar har såvitt bekant dock icke förebragts och torde ej kunna förebringas.

Om en mera generell tendens i angiven riktning föreligger — vilket kan anses sannolikt, men icke bevisat — inställer sig frågan om orsakerna till densamma. Det är möjligt att åldern i och för sig, såsom ofta hävdas, verkar politiskt konserverande, d. v. s. att under i övrigt samma betingelser äldre personer äro mindre tillgängliga för nya och extrema rörelser än yngre. Det är emellertid också möjligt att den politiska differensen mellan åldersgrupperna till stor del beror på sociala skillnader. Det synes exempelvis sannolikt att inom arbetarklassen benägenheten att ansluta sig till en radikal socialistisk linje är störst bland de grupper som äro lågt betalda och lida av osäkra anställningsförhållanden och att dylika grupper särskilt rekryteras bland de yngsta åldersgrupperna. De arbetslösa, som enligt samstämmiga uppgifter gärna gå till extrema, främst radikalt socialistiska partier, torde på många håll i relativt stor proportion ha tillhört de yngsta grupperna. Liknande resonemang skulle kunna föras i fråga om andra socialgrupper.

Herbert Tingsten.

(Professor Herbert Tingstens föregående artiklar om valpolitiska problem i statistisk belysning voro införda i Dagens Nyheter den 2, 6, 11 och 12 september.)